

FRONTIERS OF SOLITUDE

Na pomezí samoty

mezinárodní mezioborový projekt o proměnách krajiny, industrializaci a globalizaci

Čechy - Norsko - Island
květen 2015 – duben 2016

Projekt *Frontiers of Solitude (Na pomezí samoty)* je o provázanosti post-industriální společnosti a přírody. K jejímu zkoumání volí netradiční formu umělecko-vědeckých expedic, směřujících do tří specifických oblastí střední a severní Evropy: Seyðisfjörðuru na východním pobřeží Islandu, Mostecké uhelné pánve v severních Čechách a regionu Finnmark v severním Norsku. Posláním projektu je podpořit výměnu informací a zkušeností, rozvíjet dialog a spolupráci mezi umělci, odborníky a iniciativami v těchto (i dalších) zemích. Usiluje o společnou reflexi a uměleckou interpretaci nedávné i dlouhodobé transformace krajiny, vnímané nikoliv pouze zprostředkovaně – prostřednictvím médií – nýbrž na „vlastní oči“.

Důležitou součástí projektu jsou veřejné přednášky, diskuze, dílny a umělecké performance zaměřené na aktuální otázky proměn krajiny. Projekt završí sympozium *Frontiers of Solitude* a stejnojmenná výstava, pořádané v únoru 2016 v Praze. Hlavní náplní výstavy v Galerii Školská 28 a Fotograf Gallery budou umělecké dokumenty a výstupy z jednotlivých expedic, které bude doprovázet obsáhlý katalog.

Českým příspěvkem je expedice s názvem *Do hlubiny lignitových mračen*, probíhající od 5. do 25. 9. 2015 na Mostecku. To patřilo do konce 80. let k ekologicky nejpostiženějším částem Evropy. Bylo srdcem tzv. „černého trojúhelníku“ a případovou studií negativních dopadů industrializace na životní prostředí. Teprve po roce 1989 nastal přechod k uvažování o postfosilních modelech energetiky, o navrácení rovnováhy a o alternativních zdrojích energie.

Mostecké expedice se zúčastní celkem sedm umělců z České republiky, Islandu a Norska, kteří se ve své tvorbě zabývají ekologickými, politickými a sociálně-ekonomickými aspekty krajiny. Program celé expedice i dílčích uměleckých projektů reaguje mimo jiné na probíhající diskusi o možném prolomení limitů těžby v okolí Horního Jiřetína.

Seznam akcí určených širší veřejnosti je k nahlédnutí na <http://frontiers-of-solitude.org/cs/program>

Organizátoři: Galerie Školská 28 (DEAI/ Setkání) – ČR
Centrum pro vizuální umění Skaftefell – Island
Atelier Nord – Norsko

Účastníci: Finnur Arnar Arnarson, Karlotta Blöndal, Václav Cílek, Peter Cusack, Thórunn Eymundardóttir, Monika Fryčová, Elvar Már Kjartansson, Alena Kotzmannová, Petr Meduna, Vladimír Merta, Radek Mikuláš, Pavel Mrkus, Ragnar Helgi Ólafsson, Romana Pavlíčková, Ivo Příkryl, Greg Pope, Kristín Rúnarsdóttir, Jiří Sádlo, Radoslava Schmelzová, Miloš Šejn, Jiří Šlajsna, Vladimír Turner, Robert Vlasák, Diana Winklerová, Jiří Wolf, Petra Wolfová, Martin Zet a další

Web: <http://frontiers-of-solitude.org/>

Kontakt: Dagmar Šubrtová (info@frontiers-of-solitude.org, tel. 723 436 528)
Miloš Vojtěchovský (milos@skolska28.cz, tel. 608 571 881)

Projekt je podpořen grantem
z Islandu, Lichtenštejska a Norska
v Programu CZ06 Kulturní dědictví
a současné umění v rámci
EHP fondů 2009 – 2014.

PŘEHLED VEŘEJNÝCH AKCÍ V RÁMCI EXPEDICE DO HLUBINY LIGNITOVÝCH MRAČEN

sobota 5. 9. Zahájení expedice v návaznosti na Jezerní běh

Ajzbon IV: Na pomezí samoty (služební hlášení) - zvuková akce pro nádraží Duchcov evokuje síť železničních tratí, navěky zmizelých v dírách hnědouhelných lomů na Mostecku, které připravili členové klubu Samotářů

Jezerní běh je pohybový a umělecký happening, který se letos koná už po čtvrté. U jeho vzniku stála fascinace krajinou severních Čech, ve které se prolíná původní příroda s rekultivovanou zelenou džunglí nebo s „novou divočinou“ a průmyslovým peklem elektráren, dolů a chemiček. Jezerní běh se díky směřování organizátorů postupně proměnil ze sportovní události v umělecký a pohybový happening, jehož součástí jsou kromě běžeckého závodu a pochodu také umělecké performance a tělesně pohybové experimenty, včetně tichých poutí a meditativních běhů krajinou. Letos se účastníci Jezerního běhu vydají na trasu vedoucí z Bíliny přes Radovesickou výsypku, kolem elektrárny Ledvice na vlakové nádraží Duchov.

Více na <http://www.jezernibeh.cz/>

Místo: budova nového vlakového nádraží v Duchcově

Začátek: 19:30 hod.

úterý 8. 9. Stará a nová jezera na Mostecku

výkladová terénní přednáška k jezeru Most s hydrobiologem RNDr. Ivo Příkladkem

Jezera a rozsáhlé mokřady se v podkrušnohorských pánvích vyskytovaly od třetihor do nedávné minulosti. Zbytky rozsáhlého mělkého Komořanského jezera byly vysušeny definitivně až v roce 1831. Povrchová těžba uhlí od konce 19. do začátku 21. století zcela změnila podobu krajiny. Po skončení těžby zůstávají v krajině jámy, které je nevhodnější zatopit vodou a přeměnit na jezera. Ta se mohou stát strategickou zásobou kvalitní vody. Jezero Most má čistou vodu ideální pro rekreační využití, průhlednost se celoročně pohybuje kolem 7 m.

RNDr. Ivo Příkladek je původním zaměřením rybářský hydrobiolog, který se později věnoval ochraně rybníčních rezervací a mokřadů. Následně se podílel na projektování hydričké rekultivace většiny současných velkých zbytkových jam po těžbě uhlí. Sleduje a hodnotí kvalitu vody ve čtyřech jezerech po těžbě uhlí.

Délka: cca 2 hodiny

Max. 15 účastníků. Kontaktní osoba: Dagmar Šubrtová (dasas@email.cz)

sobota 12. 9. – neděle 13. 9. Lignitová mračna

víkendový zvukový a environmentální workshop s Peterem Cusackem

Workshop je zaměřen na zvukovou krajinu těžebního průmyslu v hnědouhelných povrchových dolech na Mostecku. Budeme naslouchat i pořizovat terénní nahrávky. Prostředí budeme dokumentovat také prostřednictvím fotografie a psaných záznamů, abychom mohli následně porovnat rozdíly mezi zvukovou, vizuální a jazykovou percepcí dané oblasti.

Peter Cusack je zvukový umělec a hudebník, člen Creative Research in Sound Art & Performance (CriSAP). Žije v Londýně a Berlíně. Zajímá se o vztah mezi zvukem a prostředím a o zvukový žurnalismus. Jeho projekt 'Sounds From Dangerous Places' zkoumá zvukové krajiny oblastí, poznamenaných environmentální zátěží (Černobyl, ropná pole Baku, přehrady na jihu Turecka, Aralské jezero, hnědouhelné doly v Porúří a Krušnohoří). <http://sounds-from-dangerous-places.org/>

Sraz: fara Mariánské Radčice v 9:00 hod.

Max. 15 účastníků. Přihlášku (půlstránkový motivační dopis) můžete posílat do 30. 8. 2015 na info@frontiers-of-solitude.org.

Kontaktní osoba: Miloš Vojtěchovský (milos@skolska28.cz)

sobota 12. 9. – neděle 13. 9. Vzpomínka na arboretum

workshop s Milošem Šejnem

Prostorový workshop Miloše Šejna je inspirován okolím zámku Jezeří a hlavně bývalým arboretum – rozlehlým eisenberským anglickým parkem, rozkládajícím se kdysi mezi zámkem Jezeří a dnes již zaniklou osadou Albrechtice. Dílna bude probíhat v okolí Jezeří se zastaveními na několika významných místech.

Max. 10 účastníků. Přihlášky můžete posílat do 30. 8. 2015 na info@frontiers-of-solitude.org.

Kontaktní osoba: Miloš Vojtěchovský (milos@skolska28.cz)

sobota 19. 9. Posvátná krajina nad Jezeřím

komentovaná vycházka s Václavem Cílkem

Zámek Jezeří leží na tektonické zóně, kde došlo k výzdvihu Krušných hor. Svah mezi Mariánským údolím a Bolebořím je pokryt zajímavými skalními útvary. Velkolom ČSA kryje výjimečnou krajinu s pamětí, do níž je obtížné se dostat. Za samotným zámkem je kruhový val s velkým vztyčeným kamenem a malé kultovní místo na nepřístupných svazích se starými porosty dubů.

RNDr. Václav Cílek, CSc. je český geolog, klimatolog, spisovatel, filosof a popularizátor vědy. Od roku 2004 je ředitelem Geologického ústavu Akademie věd ČR. Ve své práci se zabývá především změnami klimatu, vývojem české krajiny a interakcemi mezi přírodou a civilizací. Publikoval na 300 odborných článků, 400 esejů a spolupracoval na zhruba 30 knižních titulech. V červnu 2007 získal Cenu ministra životního prostředí „za výrazný přínos k popularizaci české vědy, zejména geologie a klimatologie“.

Max. 15 účastníků. Přihlášky můžete posílat do 10. 9. 2015 na info@frontiers-of-solitude.org.

Kontaktní osoba: Dagmar Šubrtová (dasas@email.cz)

neděle 20. 9. Změněná krajina, životy a paměť

tematická procházka v místech bývalých obcí Libkovice a Hrdlovky s historičkou umění Radoslavou Schmelzovou, archeologem Petrem Medunou a botanikem Jiřím Sádlem

Chůze se jeví být nejlepším nástrojem k poznání místa. Přírodní a humanitní vědy směřují také k poznávání krajiny, ale jinými metodami, například základy prostorové archeologie byly položeny právě tady v souvislosti s nikde jinde neprováděnou plošnou skrývkou sídelních vrstev celé krajiny. Člověk ale nemusí být vědec, aby chápal, co se tady děje. „Kolikrát už přeložili koryto Bíliny?“ S archeologem, biologem a historičkou umění navštívíme několik míst v okolí katastru obce Libkovice (Liquitz), které jsou pouhým fragmentem tohoto území. Libkovice byly posledním souvislým sídelním útvarem zlikvidovaným u nás kvůli těžbě hnědého uhlí a obyvatelstvo vystěhováváno. Byly zbořeny v roce 1992. K těžbě nakonec dosud nedošlo: změněná krajina, životy a historická paměť, rekapitulace po dvaceti letech.

Sraz: Informační centrum Oseckého kláštera v 10:00 hod.

Délka: celodenní procházka (max. 15 km)

Potřebné vybavení: pevná obuv, svačina (občerstvení v konečné zastávce Mariánská Radčice)

Kontaktní osoba: Dagmar Šubrtová (dasas@email.cz)

23. - 24. 9. Dílna pro žáky Základní umělecké školy Moskevská v Mostě

lektor: Radek Mikuláš, pedagog: Romana Pavlíčková

Čím dříve se děti seznámí s problematikou lidských zásahů do přírody a krajiny a souvisejícími ekologickými tématy, tím větší je šance, že je budou i nadále sledovat a stanou se vnímavějšími k životnímu prostředí. Jak nejmladší generace porozumí konceptům, jako jsou industrializace, transformace krajiny a globalizace? Když si je bude moci spojit s něčím důvěrně známým. V rámci expedice proběhnou dva workshopy na severočeských ZUŠ, které dětem zprostředkují „paměť místní krajiny“ – historii přesunutého kostela, původ přírodních i lidmi vytvořených krajinných útvarů apod. Ukážeme také, že i zdánlivě porušená příroda má schopnost obnovy.

V polovině října navazuje **dílna pro žáky Základní umělecké školy Ivana Kawaciuka v Duchcově**
lektor: Radoslava Schmelzová, pedagog: Petra Wolfová.

Dílna se věnuje zbořené budově valdštejnského barokního špitálu v zámecké zahradě. Ta byla v roce 1958 zbytečně stržena kvůli zamýšlené povrchové těžbě uhlí. Tento příběh zprostředkuje jednoduchá hra v terénu spočívající v rekonstrukci půdorysu památky. Použitým materiálem bude spadané listí, které symbolizuje pomíjivost. Účast dětí není omezena věkem, nejmladší mohou sbírat barevné listy, starší je jednoduchou technikou spojovat v liniích půdorysu a nejstarší si lámat hlavu, jak přenést malé měřítko půdorysu do skutečných rozměrů a organizovat spolupráci všech zúčastněných. Smyslem je přiblížit dějiny jednoduchou prací v terénu, zkušeností s místem a s přírodním materiálem.

pátek 25. 9. Finis terrae

zakoření expedice závěrečnou prezentací v Oseckém klášteře

Součástí prezentace bude zhodnocení dosavadních výsledků projektu, představení uměleckých děl vzniklých v jeho průběhu a diskuze o konceptu připravované výstavy *Frontiers of Solitude*.

Místo: Osecký klášter

Začátek: 17:00 hod.

Kontaktní osoba: Dagmar Šubrtová (dasas@email.cz)

Změny v programu jsou vyhrazeny.

Všechny uvedené akce jsou zdarma.

Hlavní kurátor a koordinátor: Dagmar Šubrtová (Praha), **idea a asistent organizace:** Miloš Vojtěchovský (Praha), **asistence & umělecká spolupráce:** Michal Kindernay (Praha), **webdesign a webeditor:** Lloyd Dunn (Praha), **editor katalogu:** Miloš Vojtěchovský, Lloyd Dunn (Praha), **kurátor programu ČR:** Dagmar Šubrtová, Miloš Vojtěchovský, Michal Kindernay, **kurátor programu Norsko:** Ivar Smedstad, Linda Våge (Oslo), Hilde Methi (Kirkenes), **kurátor programu Island:** Tinna Guðmundsdóttir, Julia Martin (Seyðisfjörður).